

Grammatica

Woordgroepen en zinnen, onderbouw vo

Betekenisnetwerk: zin, zinsdeel, zinsstructuur, taal- en redkundig ontleden

In onderstaande les uit de leerlijn Grammatica krijgen leerling expliciet les over wat grammatica is, en dat elke taal een onderliggend regel- of afsprakensysteem kent. Ook leren leerlingen het onderscheid tussen officiële en onofficiële grammatica, taal- en redkundig ontleden.

Grammatica in talen

DOEL → *Je leert wat grammatica is en hoe talen qua grammatica kunnen verschillen.*

Regels

De regels van een taal noem je grammatica. Alle talen hebben regels, en dus grammatica. Dit zijn afspraken die we met elkaar hebben gemaakt over hoe je de taal gebruikt. Zo hebben wij met elkaar afgesproken dat je 'de tafel' en niet 'het tafel' zegt en 'zij lopen' en niet 'hun lopen'. Als je hier een foutje in maakt, zullen mensen je nog wel begrijpen. Maar als je wilt zeggen dat de dief een oude vrouw beroofde, kun je niet zeggen: 'Een oude vrouw beroofde de dief'. Dan staat er namelijk iets heel anders. Het Nederlands heeft blijkbaar dus regels over de volgorde waarin je woorden moet gebruiken.

Officiële en onofficiële grammatica

Als de regels van een taal zijn vastgelegd, dan spreek je van een officiële grammatica. Deze regels leer je in de grammaticalessen in dit boek. De vastgelegde regels gaan vooral over schrijftaal. In spreektaal zijn we veel vrijer in het gebruik. Er zijn ook talen waarvan de regels niet op schrift zijn vastgelegd. Toch houden de sprekers van die talen zich ook aan 'regels'. Elke taal heeft dus wel een onofficiële grammatica.

Taal- en redkundig ontleden

Een van de manieren om de grammatica van een taal te bestuderen is door zinnen te *ontleden*. Je kijkt dan hoe zinnen in elkaar zitten.

- Als je **taalkundig** ontleeft, kijk je bij ieder woord wat voor *soort* woord het is. In de zin 'De boot drijft.' staan verschillende soorten woorden. 'De' is een lidwoord, 'boot' is een zelfstandig naamwoord (het is een ding) en 'drijft' is een werkwoord (er gebeurt iets).
- Als je **redkundig** ontleeft, dan kijk je naar de *functie* van woorden in een zin. In de zin 'De dief beroofde de oude vrouw.' heeft de 'De dief' een andere functie dan 'de oude vrouw'. 'De dief' is het onderwerp, degene die iets *doet*, terwijl 'een oude vrouw' degene is die iets *overkomt*. Meerdere woorden ('De dief') kunnen samen één functie hebben in een zin (onderwerp).

Bron: Kern havo/vwo 1, Leerlijn grammatica, §5 (2018). Amsterdam: Boom

Grammatica is een systeem van taalregels die je gebruikt om een goede zin te maken en om een zin te begrijpen. De regels van de grammatica helpen je de juiste vorm van een werkwoord te kiezen. Ook gebruik je deze regels om de juiste woorden te kiezen, zodat een zin betekenis krijgt. www.brain.nl